

ประพนธ์ เรืองณรงค์

หนังสือ ๒ ชุด

ลายลักษณ์อักษร
ในหนังสือชุดระยะเริ่มแรก
ปรากฏเป็นอักษรขอมเป็นส่วนใหญ่
เพราะชาวปักข์ได้สัสมัยก่อน
เรียนอักษรขอม
ก่อนเรียนอักษรไทย

อักษรและอักษรวิธึในหนังสือชุด

การพิจารณาหนังสือชุดกรณีมีความเก่าแก่เพียงใดนั้น ถ้าพิจารณาเฉพาะเนื้อหาที่ย่อมอาศัยหนังสือชุดอื่น ๆ เปรียบเทียบ ทำนองเดียวกันหากพิจารณาตัวอักษรหรืออักษรวิธึที่ใช้บันทึก ก็ควรศึกษาประกอบกันหลายเล่ม แต่จะด่วนสรุปมิได้ เพราะฉบับลายมือคัดลอกกับฉบับร่วมสมัยของกวีที่ประพันธ์หนังสือชุดนั้น อาจต่างเวลากัน อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า เมื่อชาวได้รู้จักทำหนังสือชุดขึ้นใช้แล้ว ก็มีการบันทึกวรรณกรรมที่จดจำจากมุขปาฐะหรือคัดลอกจากที่อื่นกันอย่างแพร่หลาย เพราะฉะนั้น หนังสือชุดฉบับคัดลอกนั้น ย่อมร่วมสมัยกันเป็นจำนวนหลายเล่ม

อักษร

รูปอักษรในหนังสือชุดเท่าที่สำรวจปรากฏว่า ส่วนใหญ่เป็นอักษรไทยสมัยต้นรัตนโกสินทร์ ซึ่งไม่มีหลักการเขียนอย่างปัจจุบัน ที่เก่าแก่ลงไปอีกก็เป็นหนังสือชุดสมัยอยุธยา และที่นิยมใช้อักษรขอม มักเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับศาสนาหรือคาถาอาคม โดยเฉพาะเรื่องพระมาลัย ปรากฏว่าประดิษฐ์อักษรขอมและมีภาพประกอบอย่างวิจิตรบรรจง

หนังสือชุดเรื่องพงศาวดารเมืองนครศรีธรรมราช มีรูปอักษรอย่าง "อักษรไทย" ซึ่งใช้เขียนระหว่างรัชสมัยพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ - พระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ (ประมาณ พ.ศ. 2251 - 2301) หรือมีความคล้ายคลึงกับอักษรในหนังสือสัญญาระหว่างไทย - ฝรั่งเศส ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เช่น หนังสือสนธิสัญญาปี พ.ศ. 2231⁽¹⁾ หนังสือชุดอีกเล่มหนึ่งคือ เรื่อง พระราชทานที่กัลปนาเมืองพัทลุง ซึ่งแต่งสมัยอยุธยาเช่นกัน แต่เล่มแรกนั้นศาสตราจารย์ไว้อัดดี⁽²⁾ แห่งมหาวิทยาลัยคอนเนลล์ ได้นำไปวิจัยเกี่ยวกับประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ซึ่งน่าสนใจไม่น้อย

จากตัวอย่างลักษณะอักษรเรื่องพงศาวดารเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งใช้ตัวอักษรแบบไทยย่อ จะสังเกตว่า เส้นอักษรเอนไปทางขวา 30 องศา ต่างกับอักษรไทยแบบอื่น ซึ่งมีลักษณะเส้นตรง หรือเอนไปทางขวาล็กน้อย อักษรบางตัวเช่น ตัว น บ ป พ ฟ ม ย มีปลายหางคล้ายหัวคูดูสวยงาม ส่วนลักษณะอักษรเรื่องพระราชทานที่กัลปนาเมืองพัทลุงนั้น ใช้ลักษณะไทยแบบธรรมดา แต่มีข้อสังเกตว่า เขียนติดกันเป็นพืด ยังไม่ใช้เครื่องหมายวรรคตอน หนังสือชุดอีกสองเรื่องถัดมานั้น ใช้อักษรสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น จึงอ่านง่ายกว่าสองเล่มแรก แต่ยุ่งยากเกี่ยวกับอักษรวิธึ ซึ่งมีบันทึกตามเสียงพูดของชาวบ้าน

ลักษณะการเขียนอักษร นอกจากอาศัยศิลปะแล้ว ยังแสดงลีลาการยกปลายปากกาให้ชะงักและรวดเร็ว คือการเขียนคำหนึ่ง ๆ ไม่จำเป็นยกปลายปากกาหลายครั้ง จึงมีลักษณะอักษรที่น่าสนใจ เช่น

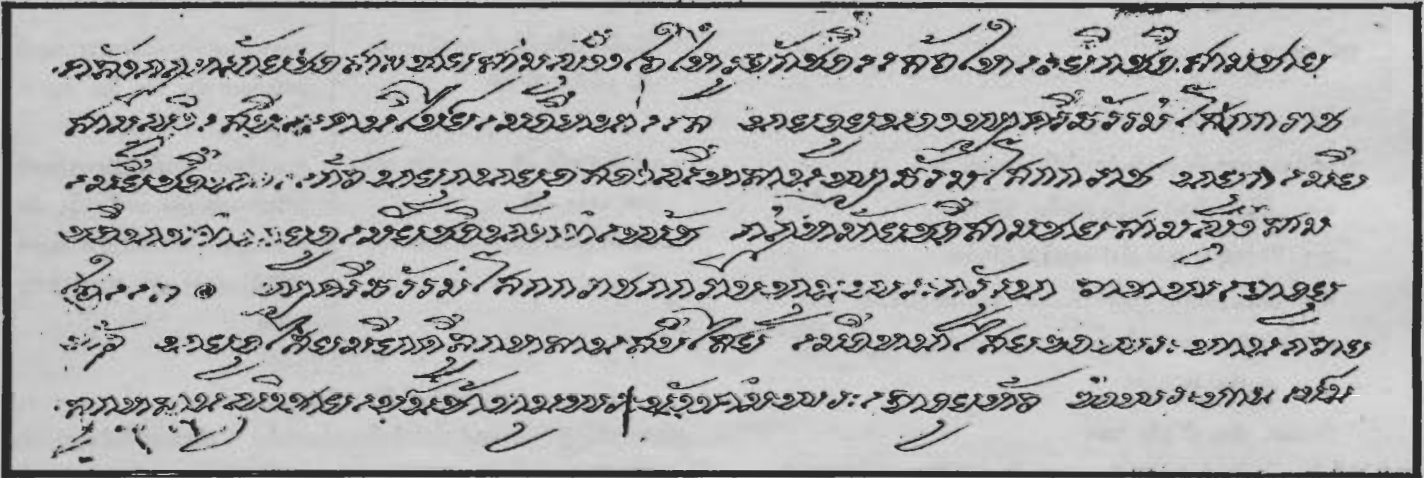
ราช ๑ วิชา ๒ ก ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐ ๑๐๑ ๑๐๒ ๑๐๓ ๑๐๔ ๑๐๕ ๑๐๖ ๑๐๗ ๑๐๘ ๑๐๙ ๑๑๐ ๑๑๑ ๑๑๒ ๑๑๓ ๑๑๔ ๑๑๕ ๑๑๖ ๑๑๗ ๑๑๘ ๑๑๙ ๑๒๐ ๑๒๑ ๑๒๒ ๑๒๓ ๑๒๔ ๑๒๕ ๑๒๖ ๑๒๗ ๑๒๘ ๑๒๙ ๑๓๐ ๑๓๑ ๑๓๒ ๑๓๓ ๑๓๔ ๑๓๕ ๑๓๖ ๑๓๗ ๑๓๘ ๑๓๙ ๑๔๐ ๑๔๑ ๑๔๒ ๑๔๓ ๑๔๔ ๑๔๕ ๑๔๖ ๑๔๗ ๑๔๘ ๑๔๙ ๑๕๐ ๑๕๑ ๑๕๒ ๑๕๓ ๑๕๔ ๑๕๕ ๑๕๖ ๑๕๗ ๑๕๘ ๑๕๙ ๑๖๐ ๑๖๑ ๑๖๒ ๑๖๓ ๑๖๔ ๑๖๕ ๑๖๖ ๑๖๗ ๑๖๘ ๑๖๙ ๑๗๐ ๑๗๑ ๑๗๒ ๑๗๓ ๑๗๔ ๑๗๕ ๑๗๖ ๑๗๗ ๑๗๘ ๑๗๙ ๑๘๐ ๑๘๑ ๑๘๒ ๑๘๓ ๑๘๔ ๑๘๕ ๑๘๖ ๑๘๗ ๑๘๘ ๑๘๙ ๑๙๐ ๑๙๑ ๑๙๒ ๑๙๓ ๑๙๔ ๑๙๕ ๑๙๖ ๑๙๗ ๑๙๘ ๑๙๙ ๒๐๐ ๒๐๑ ๒๐๒ ๒๐๓ ๒๐๔ ๒๐๕ ๒๐๖ ๒๐๗ ๒๐๘ ๒๐๙ ๒๑๐ ๒๑๑ ๒๑๒ ๒๑๓ ๒๑๔ ๒๑๕ ๒๑๖ ๒๑๗ ๒๑๘ ๒๑๙ ๒๒๐ ๒๒๑ ๒๒๒ ๒๒๓ ๒๒๔ ๒๒๕ ๒๒๖ ๒๒๗ ๒๒๘ ๒๒๙ ๒๓๐ ๒๓๑ ๒๓๒ ๒๓๓ ๒๓๔ ๒๓๕ ๒๓๖ ๒๓๗ ๒๓๘ ๒๓๙ ๒๔๐ ๒๔๑ ๒๔๒ ๒๔๓ ๒๔๔ ๒๔๕ ๒๔๖ ๒๔๗ ๒๔๘ ๒๔๙ ๒๕๐ ๒๕๑ ๒๕๒ ๒๕๓ ๒๕๔ ๒๕๕ ๒๕๖ ๒๕๗ ๒๕๘ ๒๕๙ ๒๖๐ ๒๖๑ ๒๖๒ ๒๖๓ ๒๖๔ ๒๖๕ ๒๖๖ ๒๖๗ ๒๖๘ ๒๖๙ ๒๗๐ ๒๗๑ ๒๗๒ ๒๗๓ ๒๗๔ ๒๗๕ ๒๗๖ ๒๗๗ ๒๗๘ ๒๗๙ ๒๘๐ ๒๘๑ ๒๘๒ ๒๘๓ ๒๘๔ ๒๘๕ ๒๘๖ ๒๘๗ ๒๘๘ ๒๘๙ ๒๙๐ ๒๙๑ ๒๙๒ ๒๙๓ ๒๙๔ ๒๙๕ ๒๙๖ ๒๙๗ ๒๙๘ ๒๙๙ ๓๐๐ ๓๐๑ ๓๐๒ ๓๐๓ ๓๐๔ ๓๐๕ ๓๐๖ ๓๐๗ ๓๐๘ ๓๐๙ ๓๑๐ ๓๑๑ ๓๑๒ ๓๑๓ ๓๑๔ ๓๑๕ ๓๑๖ ๓๑๗ ๓๑๘ ๓๑๙ ๓๒๐ ๓๒๑ ๓๒๒ ๓๒๓ ๓๒๔ ๓๒๕ ๓๒๖ ๓๒๗ ๓๒๘ ๓๒๙ ๓๓๐ ๓๓๑ ๓๓๒ ๓๓๓ ๓๓๔ ๓๓๕ ๓๓๖ ๓๓๗ ๓๓๘ ๓๓๙ ๓๔๐ ๓๔๑ ๓๔๒ ๓๔๓ ๓๔๔ ๓๔๕ ๓๔๖ ๓๔๗ ๓๔๘ ๓๔๙ ๓๕๐ ๓๕๑ ๓๕๒ ๓๕๓ ๓๕๔ ๓๕๕ ๓๕๖ ๓๕๗ ๓๕๘ ๓๕๙ ๓๖๐ ๓๖๑ ๓๖๒ ๓๖๓ ๓๖๔ ๓๖๕ ๓๖๖ ๓๖๗ ๓๖๘ ๓๖๙ ๓๗๐ ๓๗๑ ๓๗๒ ๓๗๓ ๓๗๔ ๓๗๕ ๓๗๖ ๓๗๗ ๓๗๘ ๓๗๙ ๓๘๐ ๓๘๑ ๓๘๒ ๓๘๓ ๓๘๔ ๓๘๕ ๓๘๖ ๓๘๗ ๓๘๘ ๓๘๙ ๓๙๐ ๓๙๑ ๓๙๒ ๓๙๓ ๓๙๔ ๓๙๕ ๓๙๖ ๓๙๗ ๓๙๘ ๓๙๙ ๔๐๐ ๔๐๑ ๔๐๒ ๔๐๓ ๔๐๔ ๔๐๕ ๔๐๖ ๔๐๗ ๔๐๘ ๔๐๙ ๔๑๐ ๔๑๑ ๔๑๒ ๔๑๓ ๔๑๔ ๔๑๕ ๔๑๖ ๔๑๗ ๔๑๘ ๔๑๙ ๔๒๐ ๔๒๑ ๔๒๒ ๔๒๓ ๔๒๔ ๔๒๕ ๔๒๖ ๔๒๗ ๔๒๘ ๔๒๙ ๔๓๐ ๔๓๑ ๔๓๒ ๔๓๓ ๔๓๔ ๔๓๕ ๔๓๖ ๔๓๗ ๔๓๘ ๔๓๙ ๔๔๐ ๔๔๑ ๔๔๒ ๔๔๓ ๔๔๔ ๔๔๕ ๔๔๖ ๔๔๗ ๔๔๘ ๔๔๙ ๔๕๐ ๔๕๑ ๔๕๒ ๔๕๓ ๔๕๔ ๔๕๕ ๔๕๖ ๔๕๗ ๔๕๘ ๔๕๙ ๔๖๐ ๔๖๑ ๔๖๒ ๔๖๓ ๔๖๔ ๔๖๕ ๔๖๖ ๔๖๗ ๔๖๘ ๔๖๙ ๔๗๐ ๔๗๑ ๔๗๒ ๔๗๓ ๔๗๔ ๔๗๕ ๔๗๖ ๔๗๗ ๔๗๘ ๔๗๙ ๔๘๐ ๔๘๑ ๔๘๒ ๔๘๓ ๔๘๔ ๔๘๕ ๔๘๖ ๔๘๗ ๔๘๘ ๔๘๙ ๔๙๐ ๔๙๑ ๔๙๒ ๔๙๓ ๔๙๔ ๔๙๕ ๔๙๖ ๔๙๗ ๔๙๘ ๔๙๙ ๕๐๐ ๕๐๑ ๕๐๒ ๕๐๓ ๕๐๔ ๕๐๕ ๕๐๖ ๕๐๗ ๕๐๘ ๕๐๙ ๕๑๐ ๕๑๑ ๕๑๒ ๕๑๓ ๕๑๔ ๕๑๕ ๕๑๖ ๕๑๗ ๕๑๘ ๕๑๙ ๕๒๐ ๕๒๑ ๕๒๒ ๕๒๓ ๕๒๔ ๕๒๕ ๕๒๖ ๕๒๗ ๕๒๘ ๕๒๙ ๕๓๐ ๕๓๑ ๕๓๒ ๕๓๓ ๕๓๔ ๕๓๕ ๕๓๖ ๕๓๗ ๕๓๘ ๕๓๙ ๕๔๐ ๕๔๑ ๕๔๒ ๕๔๓ ๕๔๔ ๕๔๕ ๕๔๖ ๕๔๗ ๕๔๘ ๕๔๙ ๕๕๐ ๕๕๑ ๕๕๒ ๕๕๓ ๕๕๔ ๕๕๕ ๕๕๖ ๕๕๗ ๕๕๘ ๕๕๙ ๕๖๐ ๕๖๑ ๕๖๒ ๕๖๓ ๕๖๔ ๕๖๕ ๕๖๖ ๕๖๗ ๕๖๘ ๕๖๙ ๕๗๐ ๕๗๑ ๕๗๒ ๕๗๓ ๕๗๔ ๕๗๕ ๕๗๖ ๕๗๗ ๕๗๘ ๕๗๙ ๕๘๐ ๕๘๑ ๕๘๒ ๕๘๓ ๕๘๔ ๕๘๕ ๕๘๖ ๕๘๗ ๕๘๘ ๕๘๙ ๕๙๐ ๕๙๑ ๕๙๒ ๕๙๓ ๕๙๔ ๕๙๕ ๕๙๖ ๕๙๗ ๕๙๘ ๕๙๙ ๖๐๐ ๖๐๑ ๖๐๒ ๖๐๓ ๖๐๔ ๖๐๕ ๖๐๖ ๖๐๗ ๖๐๘ ๖๐๙ ๖๑๐ ๖๑๑ ๖๑๒ ๖๑๓ ๖๑๔ ๖๑๕ ๖๑๖ ๖๑๗ ๖๑๘ ๖๑๙ ๖๒๐ ๖๒๑ ๖๒๒ ๖๒๓ ๖๒๔ ๖๒๕ ๖๒๖ ๖๒๗ ๖๒๘ ๖๒๙ ๖๓๐ ๖๓๑ ๖๓๒ ๖๓๓ ๖๓๔ ๖๓๕ ๖๓๖ ๖๓๗ ๖๓๘ ๖๓๙ ๖๔๐ ๖๔๑ ๖๔๒ ๖๔๓ ๖๔๔ ๖๔๕ ๖๔๖ ๖๔๗ ๖๔๘ ๖๔๙ ๖๕๐ ๖๕๑ ๖๕๒ ๖๕๓ ๖๕๔ ๖๕๕ ๖๕๖ ๖๕๗ ๖๕๘ ๖๕๙ ๖๖๐ ๖๖๑ ๖๖๒ ๖๖๓ ๖๖๔ ๖๖๕ ๖๖๖ ๖๖๗ ๖๖๘ ๖๖๙ ๖๗๐ ๖๗๑ ๖๗๒ ๖๗๓ ๖๗๔ ๖๗๕ ๖๗๖ ๖๗๗ ๖๗๘ ๖๗๙ ๖๘๐ ๖๘๑ ๖๘๒ ๖๘๓ ๖๘๔ ๖๘๕ ๖๘๖ ๖๘๗ ๖๘๘ ๖๘๙ ๖๙๐ ๖๙๑ ๖๙๒ ๖๙๓ ๖๙๔ ๖๙๕ ๖๙๖ ๖๙๗ ๖๙๘ ๖๙๙ ๗๐๐ ๗๐๑ ๗๐๒ ๗๐๓ ๗๐๔ ๗๐๕ ๗๐๖ ๗๐๗ ๗๐๘ ๗๐๙ ๗๑๐ ๗๑๑ ๗๑๒ ๗๑๓ ๗๑๔ ๗๑๕ ๗๑๖ ๗๑๗ ๗๑๘ ๗๑๙ ๗๒๐ ๗๒๑ ๗๒๒ ๗๒๓ ๗๒๔ ๗๒๕ ๗๒๖ ๗๒๗ ๗๒๘ ๗๒๙ ๗๓๐ ๗๓๑ ๗๓๒ ๗๓๓ ๗๓๔ ๗๓๕ ๗๓๖ ๗๓๗ ๗๓๘ ๗๓๙ ๗๔๐ ๗๔๑ ๗๔๒ ๗๔๓ ๗๔๔ ๗๔๕ ๗๔๖ ๗๔๗ ๗๔๘ ๗๔๙ ๗๕๐ ๗๕๑ ๗๕๒ ๗๕๓ ๗๕๔ ๗๕๕ ๗๕๖ ๗๕๗ ๗๕๘ ๗๕๙ ๗๖๐ ๗๖๑ ๗๖๒ ๗๖๓ ๗๖๔ ๗๖๕ ๗๖๖ ๗๖๗ ๗๖๘ ๗๖๙ ๗๗๐ ๗๗๑ ๗๗๒ ๗๗๓ ๗๗๔ ๗๗๕ ๗๗๖ ๗๗๗ ๗๗๘ ๗๗๙ ๗๘๐ ๗๘๑ ๗๘๒ ๗๘๓ ๗๘๔ ๗๘๕ ๗๘๖ ๗๘๗ ๗๘๘ ๗๘๙ ๗๙๐ ๗๙๑ ๗๙๒ ๗๙๓ ๗๙๔ ๗๙๕ ๗๙๖ ๗๙๗ ๗๙๘ ๗๙๙ ๘๐๐ ๘๐๑ ๘๐๒ ๘๐๓ ๘๐๔ ๘๐๕ ๘๐๖ ๘๐๗ ๘๐๘ ๘๐๙ ๘๑๐ ๘๑๑ ๘๑๒ ๘๑๓ ๘๑๔ ๘๑๕ ๘๑๖ ๘๑๗ ๘๑๘ ๘๑๙ ๘๒๐ ๘๒๑ ๘๒๒ ๘๒๓ ๘๒๔ ๘๒๕ ๘๒๖ ๘๒๗ ๘๒๘ ๘๒๙ ๘๓๐ ๘๓๑ ๘๓๒ ๘๓๓ ๘๓๔ ๘๓๕ ๘๓๖ ๘๓๗ ๘๓๘ ๘๓๙ ๘๔๐ ๘๔๑ ๘๔๒ ๘๔๓ ๘๔๔ ๘๔๕ ๘๔๖ ๘๔๗ ๘๔๘ ๘๔๙ ๘๕๐ ๘๕๑ ๘๕๒ ๘๕๓ ๘๕๔ ๘๕๕ ๘๕๖ ๘๕๗ ๘๕๘ ๘๕๙ ๘๖๐ ๘๖๑ ๘๖๒ ๘๖๓ ๘๖๔ ๘๖๕ ๘๖๖ ๘๖๗ ๘๖๘ ๘๖๙ ๘๗๐ ๘๗๑ ๘๗๒ ๘๗๓ ๘๗๔ ๘๗๕ ๘๗๖ ๘๗๗ ๘๗๘ ๘๗๙ ๘๘๐ ๘๘๑ ๘๘๒ ๘๘๓ ๘๘๔ ๘๘๕ ๘๘๖ ๘๘๗ ๘๘๘ ๘๘๙ ๘๙๐ ๘๙๑ ๘๙๒ ๘๙๓ ๘๙๔ ๘๙๕ ๘๙๖ ๘๙๗ ๘๙๘ ๘๙๙ ๙๐๐ ๙๐๑ ๙๐๒ ๙๐๓ ๙๐๔ ๙๐๕ ๙๐๖ ๙๐๗ ๙๐๘ ๙๐๙ ๙๑๐ ๙๑๑ ๙๑๒ ๙๑๓ ๙๑๔ ๙๑๕ ๙๑๖ ๙๑๗ ๙๑๘ ๙๑๙ ๙๒๐ ๙๒๑ ๙๒๒ ๙๒๓ ๙๒๔ ๙๒๕ ๙๒๖ ๙๒๗ ๙๒๘ ๙๒๙ ๙๓๐ ๙๓๑ ๙๓๒ ๙๓๓ ๙๓๔ ๙๓๕ ๙๓๖ ๙๓๗ ๙๓๘ ๙๓๙ ๙๔๐ ๙๔๑ ๙๔๒ ๙๔๓ ๙๔๔ ๙๔๕ ๙๔๖ ๙๔๗ ๙๔๘ ๙๔๙ ๙๕๐ ๙๕๑ ๙๕๒ ๙๕๓ ๙๕๔ ๙๕๕ ๙๕๖ ๙๕๗ ๙๕๘ ๙๕๙ ๙๖๐ ๙๖๑ ๙๖๒ ๙๖๓ ๙๖๔ ๙๖๕ ๙๖๖ ๙๖๗ ๙๖๘ ๙๖๙ ๙๗๐ ๙๗๑ ๙๗๒ ๙๗๓ ๙๗๔ ๙๗๕ ๙๗๖ ๙๗๗ ๙๗๘ ๙๗๙ ๙๘๐ ๙๘๑ ๙๘๒ ๙๘๓ ๙๘๔ ๙๘๕ ๙๘๖ ๙๘๗ ๙๘๘ ๙๘๙ ๙๙๐ ๙๙๑ ๙๙๒ ๙๙๓ ๙๙๔ ๙๙๕ ๙๙๖ ๙๙๗ ๙๙๘ ๙๙๙ ๑๐๐๐

(1)ประชุมจดหมายเหตุสมัยอยุธยาภาค ก. (กรุงเทพฯ : คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์, 2510), หน้า 12

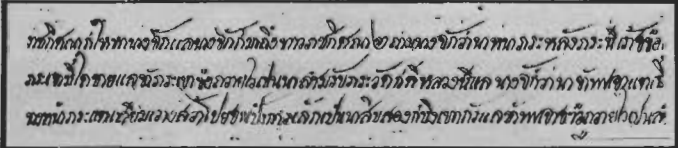
(2)David K. Wyatt, The Crystal Sands the Chronicles of Nagava Sri Dhanmaraja (New York : Cornell University, 1975) r.3

ตัวอย่างลักษณะอักษร

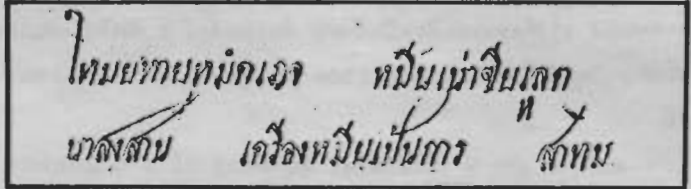
1. ลักษณะอักษรในหนังสือบุดเรื่องพงศาวดารเมืองนครฯ

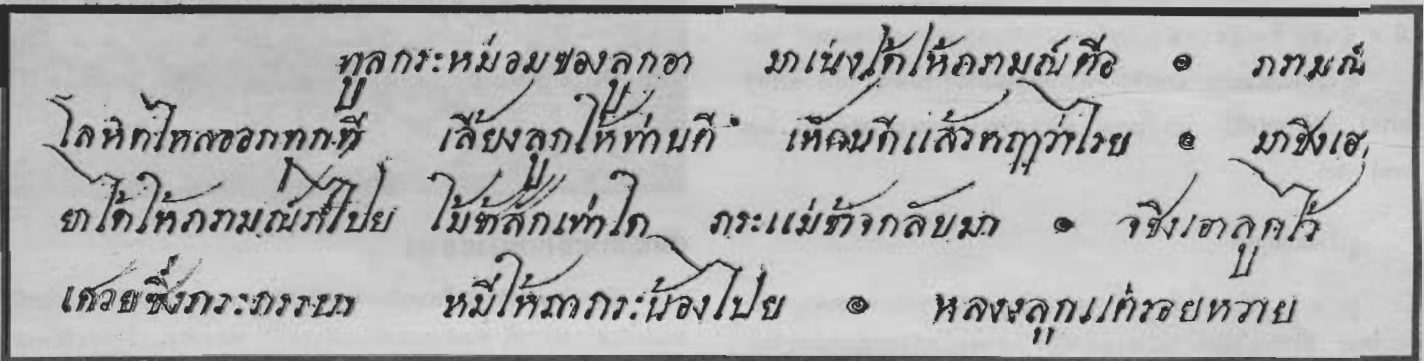
2. ลักษณะอักษรในหนังสือบุดเรื่องพระราชทานที่กัลปนา เมืองพัทลุง

3. ลักษณะอักษรในหนังสือบุดเรื่อง กายนคร

4. ลักษณะอักษรในหนังสือบุดเรื่องพระเวสสันดรชาดก

อักษรวิี

เกี่ยวกับอักษรวิีมีหนังสือเกณฑ์หลายประการ ผู้เขียนไม่ต้องการเสนอเป็นตำราอย่างละเอียด เพียงหยิบยกมาแสดงเป็นตัวอย่างบางประการดังนี้

สระ

1. รูปสระอะ เมื่อออกเสียงไม่เต็มมาตรา หรือออกเสียงเบาอย่างอักษรนำ มีเครื่องหมาย , , , หรือ กากัณ เช่น จัโปยจัม พร'ตู, มัโรง, ที่ทาน ฯลฯ คำประสมด้วยสระอะ เมื่อมีตัวสะกด นอกจากใช้เครื่องหมายหันอากาศโดยตรงแล้ว ยังใช้เครื่องหมายวรรณยุกต์โทแทน เช่น คยัน (ขยัน) หมั้นไสย (หมั้นไส้) นอกจากนี้ใช้พยัญชนะซ้อนแทนไม้หันอากาศ เช่น จงงไวย อูอุหงง และ ยังใช้พิเศษออกไปอีก เช่น สวางง (สร้าง) ขางง (ข้าง) ฯลฯ

2. รูปสระ อี อี้ อึ อึ ส่วนใหญ่วางเครื่องหมายฝนทอง ฟันหนู และ นิคหิต กลางพินธุอึ ดังนี้ มีข้อสังเกตว่า รูปสระอึ ปรากฏน้อยมาก ส่วนใหญ่แทนด้วย อึ เช่น กนึ (กิน) ชีฝึง (ชีมึง) คำประสมด้วยสระอึ มักมี ฮ หรือ อ ตาม เช่น บูหรือย (บูอี) หนึย (หนึ) วือ (ชึ) ตือ (ตี) ฯลฯ

3. สระโอะ กรณีมีตัวสะกดเขียนเป็นสระโอะลดรูป และมีเครื่องหมาย หรือ - กำกับ เช่น อดสา, ครบ , ไชญมบัน, กฏ

4. สระออ กรณีมี ร สะกด เขียนได้ 2 แบบ คือ

4.1 กอร (กร) นอร (นอน)

4.2 หนอน (กินร) จามอน (จามร)

กรณีไม่มีตัวสะกด เขียนได้ 2 แบบ คือ

4.3 (ช้อ) (น่ง) (นงา) (คอ)

4.4 ฉอ (ชีฉ้อ) หมอ (หมอ) เหล้ากอ (เหล้ากอ)

5. สระเอือ และสระเอือ กรณีมีตัวสะกด มีรูปสระเหมือนปัจจุบัน ถ้ามีตัวสะกดเขียนดังนี้ เคือว เอือด เคลคิน แมลลือย ฯลฯ

6 สระโอะ, โอ

6.1 สระโอะ ใช้กับคำที่มีเสียงวรรณยุกต์สามัญ, เอกและจัตวา และมี ย.ตาม เช่น โกลย (ไกล) โภย (ไป) ไสย (ใส่) ไทญย (ใหญ่) ไทนย (ไหน) ฯลฯ

6.2 สระโอะ ใช้กับคำที่มีเสียงวรรณยุกต์โท, ตรี เช่น โด (ได้) โม่ (ไม้) โว (ไว้) ฯลฯ

7. คำที่มีสระอำนำมาข้างหน้าจะมี ม.ตามเช่น กำมิไล กำมิหนัน กำมิริน
ตำมรวด นำมิลาย นำมเนด รำมิโนรา ฯลฯ

พยัญชนะ

1. ใช้ ๗ แทน ๗ เช่น ๗น (๗น)

2. พยัญชนะออกเสียงซ้ำกันมีการใช้ไม่แน่นอน เช่น

๗-ค- : คีโมย (๗โมย) ค่อมือ (๗มือ) ๗ดี (๗ดี)

๗-ย : ยิง (๗ยิง) ๗ง (๗ง) ๗นใจ (๗นใจ)

๗-ภ : ๗อิน (๗อิน) ๗มภ่า (๗มภ่า) ๗โย๗โย (๗โย๗โย)

๗-๗-๗ : ๗ดสัก (๗ดสัก) ๗รง๗ง (๗รง๗ง) ๗๗ (๗๗)

3. ตัว ๗ มักเขียนเป็น

๗ร๗น๗, ๗เอ๗, ๗วี๗ ฯลฯ

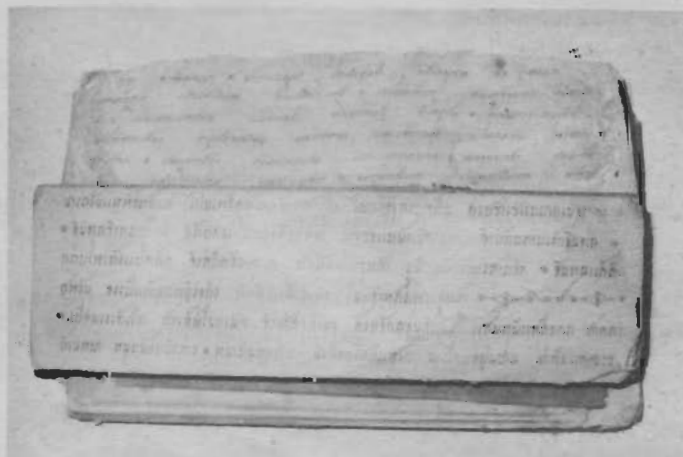
มีข้อสังเกตว่าตัว ๗ ในหนังสือบุด ทำหน้าที่เป็นทั้งตัวสะกด และตัวตาม
ฉะนั้นจึงออกเสียงถึง 2 ครั้ง เช่น ๗ ๗ด ๗ดี คือครั้งแรกออกเสียงเป็นตัว
สะกดแม่กด ครั้งที่สองออกเสียงเป็นตัวตาม คือออกเสียง ๗ ชัดเจน แต่บาง
ครั้งชาวบ้านพูดเร็วถึงกับตัดเสียงครั้งที่ 2 ออก เช่น ๗ร๗ ๗น๗ พูดเป็น ๗ร๗-๗น๗
ก็มี

4. ตัว อ. และ ๗ เป็นอักษรนำ โดยเฉพาะคำที่มี อ นำมากกว่าคำ
ในภาษาไทยมาตรฐาน เช่น เอ๗อิน (เอ๗อิน) ๗น๗ยา (๗น๗ยา) เอ๗น (เอ๗น) คำ
ที่มี ๗ นำเช่น ๗า๗๗ม (๗า๗ยา) ๗อ๗ริ๗น (๗อ๗ริ๗น) ๗ง๗หว๗ง (๗ง๗หว๗ง) ฯลฯ

5. แม่กดและแม่กน มักใช้สะกดด้วยพยัญชนะไม่ตรงมาตรา เช่น ๗โร๗๗
(๗โร๗ด) ๗ก๗ด (๗ก๗ดริ๗ย) ๗โร (๗โร๗) ๗ว๗ร (๗ว๗น) ๗ล๗มา๗น (๗ล๗มา๗น) ๗ล
(๗ล๗น) ฯลฯ

รูปวรรณยุกต์

รูปวรรณยุกต์ในหนังสือบุดมี จำนวน ๗ รูป คือ รูปวรรณยุกต์เอก โท
และจัตวา ที่ใช้มากได้แก่ รูปวรรณยุกต์โท ส่วนรูปวรรณยุกต์เอกและจัตวา
ปรากฏในหนังสือบุดเพียงบางเล่มเท่านั้น ลักษณะของรูปและเสียงวรรณยุกต์
จะปรากฏและสัมพันธ์กัน ตัวอย่าง เช่น รูปวรรณยุกต์โทในหนังสือบุด จะไม่
ปรากฏในภาษาเขียนปัจจุบัน แต่มีพื้นเสียงสามัญ เอก และจัตวา โดยเฉพาะ
คำที่มีเสียงจัตวา มีใช้มากกว่าเสียงอื่น ดังตัวอย่างเปรียบเทียบ

วรรณยุกต์หนังสือบุด	วรรณยุกต์ภาษาเขียนปัจจุบัน
1. หนังสือบุดมีคำใช้วรรณยุกต์โท เช่น เล็ย สมค้วน สำเกา	1. ภาษาเขียนปัจจุบันไม่มีรูปวรรณยุกต์ แต่มีเสียงสามัญ เช่น เลย สมคว สำเกา
2. หนังสือบุดมีคำใช้วรรณยุกต์โท เช่น บ้วด เสรีด เจ็ด	2. ภาษาเขียนปัจจุบันไม่มีรูปวรรณยุกต์ แต่มีเสียงเอก เช่น บวช เสรีจ เจ็ด
3. หนังสือบุดมีคำใช้วรรณยุกต์โท เช่น ๗ร๗น ๗ว๗ย ๗น๗ด	3. ภาษาเขียนปัจจุบันไม่มีรูปวรรณยุกต์ แต่มีเสียงจัตวา เช่น ๗ว๗น ๗ว๗ย ๗น๗ด

อักษรและอักษรวิธีในหนังสือบุดที่ยกตัวอย่างเพียงสังเขปนี้ จะปรากฏ
รูปแบบหรือกฎเกณฑ์ดังกล่าวในหนังสือบุดโดยทั่วไป เพราะฉะนั้นถ้าทราบหลัก
การเกี่ยวกับอักษรและอักษรวิธีแล้ว สามารถอ่านหรือสวดเล่มอื่นๆ ได้โดยง่าย
ด้วยเหตุนี้เอง อักษรและอักษรวิธีในหนังสือบุด ย่อมบ่งบอกถึงความเป็นเอก-
ลักษณะทางหนังสือของชาวภาคใต้โดยเฉพาะ

ฉันทลักษณ์ในหนังสือบุด

ฉันทลักษณ์ในหนังสือบุดนิยมคำประพันธ์ประเภทกาพย์ คือ กาพย์ยานี
ฉับฉิ่งและสุรางคนางค์ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช⁽³⁾ ทรงเล่าว่า เมื่อรัชสมัยพระ
เจ้าทรงธรรมกวี ซึ่งเป็นพระภิกษุ ได้แปลชาดกเรื่องต่างๆ แล้วแต่งเป็นบทกาพย์
เรียกหนังสือกาพย์กลอน สำหรับสวดโอ้อำนาจให้ชาวบ้านฟัง หรืออ่านเมื่อ
เวลาไปรักษาไข้ในวัด หรือสวดตามบ้านเมื่อมีงานมงคล ก่อนทกลบปีมานี้ ชาว
ภาคใต้ เช่น ชาวนครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี และสงขลา นิยมอ่านหนังสือ
สวดกันตามบ้าน และวัดเช่นเดียวกัน

ชาวภาคใต้นิยมกาพย์สุรางคนางค์ หรือกาพย์ 28 มากกว่ากาพย์ประเภทอื่น
และเรียกกาพย์ดังกล่าวนี้ว่า "๗าย" เหตุที่เรียกว่า๗าย อาจเป็นเพราะจำนวน
คำของกาพย์ประเภทนี้ มีวรรคละ 4 คำ เท่ากันทุกวรรค จึงทำให้เวลาอ่านหรือ
สวดมีทำนองลีลา๗ายเรียบ ไม่นิ่น ๆ ลง ๆ อย่างกาพย์อีก 2 ประเภท จึงเรียก
กาพย์สุรางคนางค์ว่า "๗าย" อีกประการหนึ่งชาวใต้นิยมกาพย์ประเภทนี้ เนื่องจาก
จากกาพย์สุรางคนางค์ มีจังหวะแน่นอน กระชับ ก่อให้เกิดอารมณ์ดีตื่นเต้น คำเนิน
เรื่องได้รวดเร็ว สบายอารมณ์ผู้ฟัง และไม่ยากต่อการจดจำ ยิ่งเรื่องมีสาระน่าสนใจ

(3) ตำรวราชาน๗ภาพ, สมเด็จพระนเรศวรฯ "คำอธิบายตำนานโคลงฉับฉิ่งกาพย์กลอน" บันทึก
สมทกวรรณคดี (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ฟ้าพระ ๗ินทร์, 2516) หน้า 20

ด้วยแล้ว คุณตาคุณยายสมัยก่อน จึงบันทึกไว้ในสมุดเป็นเล่มหนังสือบูด ทั้งที่
ท่านเขียนและอ่านไม่ได้

เนื่องจากความนิยมกาพย์สุรางคนางค์นี้เอง ศิลปินชาวไทยได้นำกลอนสี่
ซึ่งมีรูปแบบคล้ายคลึงกับกาพย์ดังกล่าวมาใช้ขับหรือร้องในการแสดงหนังตะลุง
(เรียกกลอนลวดไหม่ง หรือกลอนคำคอน) และมโนห์รา (เรียกคำพลัดกลอนสี่)
เมื่อพิจารณารูปแบบฉันทลักษณ์กาพย์สุรางคนางค์และกลอนสี่แล้ว จะเห็นว่ามี
ความคล้ายคลึงกันมาก คือลำดับตัววรรคแรกของกลอนสี่ออก ก็จะเป็นกาพย์
สุรางคนางค์ โดยความยาวของกลอนสี่ จำนวน 2 บทเท่ากับกาพย์สุรางคนางค์
จำนวน 1 บท ดังตัวอย่างที่ผู้เขียนแต่งไว้เมื่อปี 2518 ดังนี้

กาพย์สุรางคนางค์	กลอนสี่
(1) สาวเหยี่ยวหลง หมัดตัดปากแดง ผัดแป้งนวลโย เหมือนนางชีหนอน งามงอนละไม เสื้อแสงสวมใส่ วิไลวนตา	(1) สาวเหยี่ยวรัก ขอทักขอหลง หมัดตัดปากแดง ผัดแป้งนวลโย (2) เหมือนนางชีหนอน งามงอนละไม เสื้อแสงสวมใส่ วิไลวนตา
(2) สิบเจ็ดพี่น้อง เหมือนเพชรเหมือนทอง ฉายของราชา หวังเหว็ดเนื้ออุ่น ทำบุญกันมา รักสาวหนักหนา พากร้อนรุ่ม	(3) สาวยังสิบเจ็ด เหมือนเพชรเหมือนทอง ไม้หาเรือนรอง ฉายของราชา (4) หวังเหว็ดเนื้ออุ่น ทำบุญกันมา รักสาวหนักหนา พากร้อนรุ่ม

มีข้อสังเกตว่า กลอนสี่ในหนังตะลุงและมโนห์รา ไม่เคร่งครัดเกี่ยวกับเสียง
วรรณยุกต์เหมือนกลอนสี่อันเป็นแบบฉบับ

หนังสือบูดวันนี้

หนังสือบูดของชาวไทยยังมีจำนวนมากพอที่เราจะค้นคว้า รวบรวมและ
ศึกษาวิเคราะห์ตลอดจนนำไปเปรียบเทียบกับภาคอื่นๆ จะได้ประโยชน์ในด้าน
ต่างๆ อย่างมหาศาล อย่างน้อยที่สุด วรรณคดีไทยที่เราใช้ศึกษาโดยแบ่งออกเป็น
สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ก็คงปรากฏเรื่องที่เราคุ้นมานานไม่ต่ำกว่าครึ่ง
ศตวรรษแล้ว หากเราหันมาศึกษาหนังสือบูด หรือสมุดไทยภาคอื่นๆ เราจะ
พบวรรณคดีอีกจำนวนมากที่น่าสนใจอย่างยิ่ง หนังสือบูดวันนี้จึงเสมือนอัญมณี
อันเป็นอนรรฆสมบัติที่รอการขุดค้นขึ้นมาประดับโลกวรรณกรรมสืบไป.

